

V torek, četrtek in soboto
izhaja in velja v Mariboru
brez preplačila na
dom za vsako leto 8 gl. — k.
za pol leta . . . 4 . . . — . . .
za četrt leta . . . 2 . . . 20 . . .

Po pošti:
Za vse leto 10 gl. — k.
za pol leta . . . 5 . . . — . . .
za četrt leta 2 . . . 00 . . .

Vredništvo in opravnštvo
je na stolnem trgu (Dom-
platz) hišna št. 154.

SLOVENSKI NAROD.

Oznaniła:
Za navadno dvestopno
vrsto se plačuje
6 kr., če se tiskano 1krat,
5 kr., če se tiska 3krat,
4 kr., če se tiska 3krat-
veče pisemke se plaču-
jejo po prostoru.
Za vsak tisek je plačati
kolek (štempelj) za 30 k.
Rokopisi se ne vračajo,
dopisi naj se blagovoljno
frankujejo.

Česa se nam je bati. Jurčič

Sedanost je most iz preteklosti v bodočnost. Most, po katerem koráčimo mi Slovenci, gotovo ni zlat, niti nima posebno zanesljivih stal. Neplemenito bi bilo od nas našim očetom očitat, ali žalostna istina je, pred katero ne moremo oči zatisniti, da so slabo skrbeli zanj, in da se naši denašnji nasprotniki zgoraj in zdolaj sedeči verno brigajo, da se nam prelaz v boljšo bodočnost stresa pod nogami, in nam megla zapira vid do namena, ktereга mislimo doseči. Da si pa je naš pot težak, tirja možati pogum, tirja od nas spoštovanje do sebe, da brez strahu odbijamo in pospravljamo zavore s svoje steze in ne obupamo priti do cilja — do boljše prihodnosti.

Ako denes politična očala natakemo, da bi skušali pogledati nekoliko skozi gosto temo v to našo negotovo prihodnost, ne mislimo niti lehkega proroškega sedeža zaseči, niti ne s sentimentalno zaupnostjo vanjo, tolažiti se zaradi zdanjih neprijetnih časov. Nečemo razkladati kaj upamo, da nam prihoduji časi dobrega in boljega prinesó, temuč povemo naj, česa se bojimo in zakaj.

Skoraj vsa Evropa živi v negotovem prehodnjem stanju, in ni se čuditi, če politični kombinatorji prve in zadnje mere ali z veseljem pričakujejo ali s strahom prorokujejo velike premembe evropskega zemljevida. Ne moremo si kaj toraj tudi mi, da si ne bi stavili vprašanje: kaj nam žuga, ako se Avstriji kaj človeškega primeri. Postavili smo že v svoj program, da smo Slovenci dobri Avstrijanci. Vendar vsak psiholog, ki pozna človeško naravo, in vé, da smo tudi mi ljudje, toraj njenim zakonom podvrženi, — nam ne bode v strašan greh štel, da nas véasi obide tudi misel na svojo lastno individualnost, njeno dobro in slabo. Saj še najpoštenijemu sinu véasi na um pride, kaj bo potem počel, ko bi se mu utegnila nesreča pripetiti, da mu Bog mater v Abrahamovo naročje pokliče. In če že Avstrijo materi primerjamo, naj opomnimo mimogredé, da smo bili do zdaj mi ljubeznjivejši njej nasproti, nego ona nam.

V pravdi „Triglav-ovi“ beremo, da je g. sodnijski prvo-sednik izvolil toženca vprašati, kaj pomenja v tistem za pregrešen spoznanem članku stavek, ki govori, da se utegne ob priliki naša zemlja izročiti Prusiji. Ker je razširjevanje onega članka prepovedano, in moramo tudi mi svojo kožo pred državnim pravnikom kriti, ne moremo iz „Triglava“ posneti, v kateri zvezi in kako je ona misel izražena. Zraven tega tudi sodba, ki jo imamo o moči onih ljubljanskih Turnčkov et consortes ni taka, da bi se mi o

izročitvi govorili; mislimo temveč, da ti možje še sami ne vedó kaj in zakaj delajo, razen morda edinega Dežmana, ki kot obdaro-
rovan mož mora imeti svoje, neugenljive vzroke, da ž njimi en voz vozi.

Ni Bog védi kako nenaravno, niti ne gole domišljije izrodek, ako premišljeva je bodočo osodo svoje domovine mi Slovenci nezaupljivo obrnemo oči proti severju na Nemško in ako pravimo: kdor na Slovenskem skuša širiti nemštvo, germanizacijo, ta je prijatelj Germanije, tedaj po mogoči spremembi evropskih razmer, prijatelj Prusije, ta je sovražnik naše narodnosti, ktereга hočemo in bomo odbijali z vsemi poštenimi silami.

Delikatna stvar je govoriti o mogočem razpadu Avstrije, sosebno denes, ko kaže vladajoča stranka preverjenje, kakor da bi se bila na podlagi zdanje ustave Avstrija ukrepila. Če Slovenci mislimo kaj bi bilo potem z nami, vemo za zdaj, da je mi ne bomo, razbili, ker je ne moremo; tudi ko bi jo hoteli, ni nam neznan, da smo eden manjih faktorjev v večem številu. V nemških listih smo pred nastopom zdanje vlade večkrat brali žuganje, da postanejo morda nemške dežele našega cesarstva družemu nemštvu nasproti — Benetke.

Eden poglavnih dedov po smrti Avstrije, bi bila Prusija, ki si je zapisala na svojo zdaj ošabno vihrajočo zastavo: zedinjenje vseh nemških dežel. Zedinjenje Nemcev nas bi pač malo brigalo, ko se ne bi mogla tudi naša osoda vpletati s tem zedinjenjem. Da, karakterično za slovansko poštenje je to, da se zastran domačih narodnih prizadevanj med Nemci, od slovanske strani ni nikdar tako postopalo, kakor nemška žurnalistika roke lomi in kriči pri najmanjšem znamenji približevanja slovanskih narodov med seboj.

Imeli smo zelo dvomljivo srečo, da so dežele, v katerih prebivajo Slovenci štel v ranjki nemški bund. Svoje nesrečne pozemeljske dneve je sicer dokončal, ali iz njegovih podrtij hoté sezidati novi stavitelji novo poslopje. Vprašanje je le, ali se bode delo zvršilo, in če se bode, ali se porabi ves material.

Bismarkijanci, katerih je tudi v Avstriji, sosebno med nemško mladino — in vedno je važno kam merijo oči odraščene mladine — trdijo, da se bode zgodilo oboje. Naj opomnimo tu znano napitnico nemškega poslanca dr. Seppa na raztegnenje velikomemske prihodnje države do Adrije, naj v misel vzamemo demonstracije znamenitega dela dunajskih nemških študentov ob priliki posvetovanja zastran vdeležbe pri „prusko-sovražnem“ nemškem strelskem praznovanju, — in zavračamo na mnogobrojne izpovedi nemških listov, ki so ob raznih priložnostih povedali, da

Listek.

Iz Varaždina in Središča 3. julija.

Varaždin vam je smešno mesto. Politični duh je magjaronski, konverzacionalni jezik meščanom nemški — socijalno življenje — židovsko. Prav naravno, saj je tudi varaždinska vlada magjaronka, dasiravno ne zna magjarski govoriti; zato govori, da se razločuje od „muža, prostaka seljaka“ — nemški. Če stopiš v mesto, sprejme te vsake baže duh, in se ti za spremljevalca ponudi; — posebno česnov in čebulov je prav siten. Ravne ulice pred mestom so precej nesnažne; po njih stanujejo večidel smolarji. V notranjem mestu je nekoliko prav lepih hiš, ktere so po letu večidel brez prebivalcev, ker lastniki njihovi stanujejo na „ladanji“ na svojih „imanjih“. Varaždin opominja po svojem duhu čebulovem in česnikovem na holandska mesta, samo da ni v Varaždinu holandske marljivosti in pridnosti. Nekdaj je sloveto mesto zaradi svojega „fal“ — življenja, sedaj tukaj draže živiš, kakor na Dunaji. Oblastniki nervi rerum gerendarum so — židovi; domačega bogatega meščanstva malo najdeš. Dosti bode še Drave preteklo, predno boš našel v Varaždinu augsburških meščanov. Po Hrvaškem se zelo pogrésa bogat in izobražen meščanski stan. Javno življenje reprezentujejo fiskali, o katerih bi se dali veliki romani napisati. Škoda, da nobeden krvskih pisateljev ne seže v ta krog družbenega življenja, po katerem bi lahko najlepše komedije in humoreske sestavljal. Hrvaška ni še rodila dramatičnega pesnika, kateri bi zajemal iz narodnega življenja. Koliko gradiva bi mu dali órodní (degenerati) plemenitaši, zviti Židovi, rabulistični advokati itd. Zares se mi je že mnogokrat čudno zdelo, da Hrvatje in tudi Srbje, ki imajo n. pr. tako lepo narodno poezijo, ne morejo s svojo umetno

beletristično literaturo nič kaj prav naprej. In kdor se že bavi z literaturo le prerad predstavlja, ali pa išče snovi za svojo literarno sestavo na tujem, namestu da bi posegel v izvorno hrvaško življenje in zajemal tu iz vira, kjer so edino pravi zakladi.

Tudi duševno življenje ni v najlepšem cvetu. Izhaja sicer tukaj hrvaški list, pa še tega izdava štajersk Slovenec. Razen tega še tukaj živita druga dva slovenska pisatelja: pridni Kračmanov Matija, kateri je toliko lepih in važnih narodnih hrvaških pripovedek otel pozabljenosti, in pa jezikoumni prof. Žepič. Dozdeva se mi, da soparica, ktera sedaj zadušuje nekdanj tako svobodno Hrvaško — tudi tlači močni duh naših rojakov.

Post nubila Phoebus. Hrvaška ima sedaj veliko pokoro za stare grehe, ali Bog se je bode zopet usmilil, in jo rešil snužnosti.

Nič vredna odgoja in razne napake ogersko-hrvaške ustave je rodila brezznačajnost — in za tega delj toliko nedoslednosti, sebičnosti in pomilovanja vrednega kruhoborstva in službolovstva. Dokler ne bode več moralnosti v deželi — težko je pričakovati povzdige.

Ali Epiharmos! kako si postal sentimentalen? Ne morem zato. Hrvaško sem zmerom ljubil kot sorodno sosedno zemljo, ali jokal sem se bridko od Zagreba do Varaždina, ko jo vidim tako v stranke razkrčeno, tako po samopašnikih tepeño, tako po lastnih sinovih ponižano.

Stari „jal“ hrvaški se je zopet oživel, in ni človeka, kateri bi ga izkoreninil.

Pa bodimo boljše volje. Varaždinke še so zmerom takošne, kakošne so bile pred pol stoletjem.

„La luxure est l'ennemie universelle de quelle genre humain.“
Kakor so bili Pirrus, Julius Caesar, Augustus, Severus, Theodosius robovi

nemštvo misli reklamirati vse dežele nekdanjega nemškega bunda, toraj tudi naša slovenska tla.

Tem in tacim izpovedovanjem nasproti se nam naravno vidi, da možé, ki pri nas za germanizacijo delajo, imenujemo prijatelje Pruske. Zgodovinski spomin, ki imajo naša tla, je res nemško pobarvan. Ali upamo, da so časi minoli, ko so posamezni ljudje gospodarili, posamezni vsej deželi podobo dali, ko je bil jezik posameznih tujcev deželni jezik. Upajmo da pride čas, ko bo narod sam imel glas določiti si osodo in imé.

Za to pak je treba delati. Treba nam je povsod jezove šavití širéčemu se potujčevanju, treba nam iz bujenega samosvestnega naroda, ki se bode potem opiraje se na sorodne slovanske brate najugub in severu tudi s svojo lastno zdravno močjo branil nemške poplavi, pruskega potopa!

Naša prihodnost.

IV.

Druga rana, ki nas skelí, je revščina našega naroda. Njej je le pomoči po poljedelstvu, obrtniji in kupčiji. Poljedelstvo bi se dosti povzdignilo po naših kmetijskih družtvih, ko bi bila celó narodna; dokler pa niso, našemu slovenskemu kmetu nič ne koristijo. Pa štajarski Slovenci, kakor se vidi, tega prepričanja nočejo spraviti v življenje in ga djansko izvršiti, ker se tako zvesto držé nemške kmetijske družbe v Gradcu.*) — Da bi se obrtnija pri nas bolj razvijala, mogle bi naše ljudske šole dosti pripomoči. Naj pri tej priložnosti neko reč omenim, ki bi ne le gledé obrtnije, ampak v vsakem obziru pospeševala narodno šolstvo. Ako deček bere popis kake stvari, nikdar si je ne bode tako živo predstavil in zapomnil, kakor če jo vidi. Zato imajo pri srednjih in viših šolah za razne predmete mnogoterih zbirk k dotičnemu predmetu spadajočih stvari. Pa tudi v narodnih šolah bi si imel deček marsiktero reč zapomniti, iz popisa samega si je še prav misliti ne more. To je Čeha Fryča napeljalo na misel, sestaviti majhen muzej za narodno šolo, ktereга je tudi v Pariško veliko razstavo poslal, kjer je bil obdarjen z bronovo svetinjo. Ta ideja se je sploh vsem tako praktična zdela, da so začeli na Francoskem in drugod vpeljavati muzej e za narodne šole. Tudi pri nas Slovencih bi bile take zbirke poleg naših domačih šol zeló koristne. Kaj bi se imelo v take zbirke zveti, ne bi bilo težko učiteljem določevati. Vsakdo vé, koliko veselja ima mladina posnemati, kar je videla, iz lesa ali drugih snovin izrezljavati reči, ktere pogosto vidi. Spominjam se še dobro neke šole na slov. Štajarskem, kjer je bila navada (ne vem ali je še), da so se na dan preskušnje med gosti po dražbi prodajali rokodelski izdelki šolarjev (p. majhni plugi, vozovi, grablje i. t. d.) in denar se je seveda izdelovalcem izročal. To je bila vse hvale vredna navada, ki je mladino izpodbujala k rokodelstvu. Ako bi se pa mladini taka orodja, nastroji itd. kazali, kterih ne vidi vsak dan, pa bi vendar bila v korist pri kmečki hiši, gotovo bi tudi take reči posnemati in izrezljavati začeli; dečki izdelovali bi jih sevéda v majhni obliki; ko bi pa odrasli, bi si dotična orodja, nastroje ali sami napravljali, ali dajali napravljati.

Kupčiji največ časniki lahko pomorejo, toda taki, kteri se pečajo s kupčijskimi rečmi, in ktere naši kmetje beró. Ako bodo naši Slovenci vedeli, kje je kaj na prodaj, kje gre kaj naj bolj v prodaj, kaka je cena raznim pridelkom in izdelkom, oživila se bo med njimi kupčija, drugači pa ne.

*) Štajarski rodoljubi so nedavno sklenili, da se v prošnjah od št. gospodarjev podpisanih obrnejo do kmetijske družbe kranjske, naj bi ona napravila po slov. Štajarju posameznih kmetijskih podružnic. Prošnjam podpisov gotovo ne bo manjkalo; samo da bi zagledale beli dan. Naj bi vzela kranjska družba dotične prošnje v resen pretres! Vr.

krasnega spola, tako tudi Varaždinka zna nadvladovati: „le grand et le petit, le souverain et le sujet, le soldat, le courtisan et le inoín.

Vendar je vse to naravno — tukaj „et mundus est justus iudex et cegnus“ — tako sans gene se nikjer ne ljubi, kakor v Varaždinu.

Bil sem tudi eno noč v varaždinskih toplicah, ktere so še prav „primär“ (po Lesjakovem to, kar: primitiv). Zakaj lastniki tih toplic ne pošljejo enega izmed 32. v nemške toplice, da bi pogledal, česar je vsega treba pri dobro urejenih toplicah? Kakor povsod, so tudi tukaj zelo sitni — Židovi s svojimi serenadami. Življenje je drago in dolgočasno; zato, ker nisem kruljev, marveč imam čile noge, podal sem se iz toplic nazaj v Varaždin in zopet na Štajersko, in sicer v Središče.

Kaum trat ich zu den Thoren ein,
Sah ich schon eine Menge —
Weisser Gänse gross und klein
In lärmendem Gedränge.

Središče je rojstni kraj slovenskih rodoljubov rajnega Dominkuša, vrliga dobrotnika ubogih slovenskih dijakov, še živega značajnega Kočevarja in pa pesnika Modrinjaka, kteri je še pred pol stoletjem pel:

Rjav kakti Judaž bodi,
Med Slovence mi ne hodi.

Da bi si te vrstici globoko v srca vtisnoli vsi njegovi rojaki. V novejšem času so že precej dobri rodoljubi in domorodci; — njihov župan Dečko ni dečko, temveč mož na ceste. On modro vlada, dasiravno še so Središčanci zmirom ohranili starim sosedom dobro znani: esprit de contradiction. Vendar si s tim duhom po svetu pomagajo, in središki sin postane to kar on hoče biti, bodi si odbornik v srenji, bodi si farmešter ali pa canonicus ad baculum. Zato: vive l'esprit de contradiction! Έμψυχος.

Primorske gimnazije, njih enakopravnost in italijanske zahteve.

Iz Primorskega. 28. maja. L. K.

(Dalje.)

Tržaške krajne razmere so take, da se dotični gimnaziji res lahko primerjate z narodskimi razmerami, ki so se na 1:63 □ miljah razvile. 37.000 Italijanov ima posebno, popolnoma italijansko gimnazijo; Slovenci se pa popolnoma prezirajo. Enako in brž ko ne še slabše se godi Slovanom v Istri, kjer tudi le Italijanom streže čisto laška gimnazija v Kopru. Primorski Slovani nimajo v deželi ne jedne slovanske gimnazije, če prav zastopajo 71% vseh prebivalcev; za Italijane pa, ki delajo komaj 27% vseh ljudi, ste 2 prav italijanski gimnaziji ustanovljeni!

Z ozirom na zemljo, katero sta dotična naroda posedla, se kaže enako velika krivica za Slovence. Na Goriškem so je Italijani posedli kacic 10 □ m.; slovenske je 41:32 □ m. V Trstu se to ne da na tanko določiti; ker se Italijani le v mestu nahajajo, vzemimo, da je 0:2 □ milje njihove zemlje, ostala: 1:43 □ m. je slovenska. V Istri so Italijani semtertje raztreseni, zlasti po večih mestih na zahodnem obrežju; pred ko ne smo mnogo preveč postavili, če tu prilastujemo Italijanom 10 □ milj in pol. Ostala zemlja: 75:87 □ m. je slovenska. Tako bi bilo vsega Italijanskega sveta 20:2 □ m., slovanskega pa 118:62 □ m. In potem pride

1 italijanska gimnazija na 10:1 □ m. italij. sveta,
0 slovanska " " " 118:62 □ m. slov. sveta.

150.000 Italijanov, ki so le jedno sedmino (14:5%) vsega Primorskega posedli, ima dve narodni italijanski gimnaziji, Slovani pa nimajo le jedne na narodni podlagi ustanovljene gimnazije, če prav štejejo 400.000 duš in %, ali 85:5 % vse zemlje za lastnino. Jako zanimivo bi bilo tudi primerjati, koliko davka Slovani dajó, s kterim se jim tuje ali italijanske ali nemške gimnazije zdržujejo. Posebno velika krivica se v tem oziru godi Tržaškim Slovcem, ki morajo plačevati za mestno italijansko jako drago gimnazijo: o slovensčini pa v njej ni duha ne sluha.

Te žalostne razmere očitno kažejo, kako vlada vedno zveste Slovence prezira, ničesar ne stori za njih naravni dušni razvitek. Ona meri z drugo mero Italijanom, ki se vsaj v dveh čisto italijanskih gimnazijah v narodnem duhu izobrazujejo. Ni čuda, da se Slovani potujčujejo, ker vlada sama jim jemlje za Primorsko tudi v državnem smislu prevažno slovansko zavest, ali pa pripušča svojim ljubljencem Italijanom, da jej pomagajo v svojih učilnicah Slovence poitalijančevati. Ni čuda, da primorski Slovani primeroma le redko obiskujejo gimnazijske učilnice; saj jih to na tuji ali italijanski ali nemški podlagi ustanovljeni zavodi k sebi vabiti ne morejo, če tudi (razen družih razmer zlasti v Istri) ne pomislimo, da Slovanom tudi manjka ugodnih narodnih normalk, ki bi jih vsešno pripravljale za gimnazijske šole.

Da je res tako, kažejo sledeči pregledi o narodnosti učencev, ki se zadnja leta primorske gimnazije obiskavali. Pri goriški gimnaziji bom segel še 10 let dalje nazaj, ker bi dotično kazalo očitno pričalo, kako so Slovenci v kljub vsem oviram njihovi narodnosti nastavljenim hrepneli po dušni omiki, ter redno bolj pogostoma v gimnazijo hiteli.

Tržaška državna gimnazija.

Leta	Slovani	Italijani	Nemci	Dvoježični	Konec leta
1862	37	131	38	46	252
1863	37	158	54	—	249
1864	32	85	58	—	175
1865	35	80	61	—	176
1866	29	85	68	—	182
1867	33	100	88	—	221

Tržaška mestna gimnazija.

Leta	Slovani	Italijani	Nemci	Konec leta	Zapisanih
1864	4	182	4	195	199
1865	17	226	6	249	261
1866	16	253	10	284	293
1867	5	223	4	239	276

Koperska gimnazija.

Leta	Slov.	Italijani	Nem.	Kon. l.	Leta	Slov.	Italijani	Nem.	Kon. l.	Privatisti
1862	16	160	2	178	1862	25	12	—	37	29
1863	20	168	4	192	1863	35	4	—	39	29
1864	22	153	1	176	1864	33	14	1	47	36
1865	12	160	—	172	1865	37	20	—	47	16
1866	12	148	—	160	1866	31	17	—	58	21
1867	18	152	—	170	1867	15	25	—	40	22

Goriška gimnazija.

Leta	Slovani	Italijani	Furlani	Italijani vkup	Nemci	Kon. l.	Zapisanih
1852	129	?	?	102	11	242	284
1853	132	18	75	93	8	233	241
1854	127	20	72	92	19	238	254
1855	136	17	85	102	12	250	263
1856	136	33	69	102	22	260	292
1857	120	21	68	89	13	222	250
1858	138	14	82	96	14	248	274
1859	162	31	82	113	18	293	331
1860	151	32	76	108	21	280	300
1861	179	25	108	133	22	334	254
1862	198	41	109	150	33	381	414
1863	234	54	96	150	40	382	424
1864	210	41	96	137	41	358	411
1865	213	?	?	148	40	396	443
1866	217	51	97	148	39	404	463
1867	196	58	77	135	40	371	409

Vseh učencev je leta 1866 bilo: 1078 (brez 21 privatistov v Paznu). Leta 1867 je na vseh primorskih gimnazijah bilo 1035 očitnih dijakov, pa 31 neočitnih ali privatistov (med temi samo pazenskih: 22), vseh je tedaj 1063. Če primerjamo dijake vseh gimnazij s prebivalci pride brez neočitnih

1867

1866

jeden na 544 stanoval.

jeden ga 528 "

jeden na 261 moških

521 stanovalcev; z neodčitnimi vred pa
510 " in gledé na različni spol
252 moških.

Ta razmera bi nikakor ne bila preslaba, ko se bi enako prilagala primorska narodoma. Slovenski in italijanski dijaki, ki so bili v gimnazijah, so bili v letu 1867 ali komaj 25-7% vseh očitnih šolarjev, italijanskih s privatisti vred pa 657 ali 61.8% vseh uvrstjenih učencev; ali na

402.000 Slovanov t. j. 71% vseh stanovalcev pride le 267 dijakov ali 25-7%
150.000 Italijanov t. j. 27% vseh stanovalcev " pa 657 dijakov ali 61.8%
Po tem takim pride jeden slovenski dijak na 1.505 Slovanov in
jeden italijanski " " " " " " " " " " " 228 Italijanov.

Ta števila očitno kažejo, kake okoliščine zavirajo Slované, da ne hodijo bolj pogostoma v gimnazijske šole. One strežejo s svojo sedanjo ureditvijo le Italijanom (kakor Koperska in Tržaška mestna) ali pa vsaj dosti bolj skrbijo za Italijane kakor za Slované (n. pr. Pazenska in Tržaška državna). Pa o tem več kesneje. — Tudi se tu nikakor ne sme prezirati lega dotičnih gimnazij. Tako je bilo leta 1867

Gimnazije	Slovenski dijaki	jeden slov. dijak na slovenskih stanovalcev	Italijanski dijaki	jeden italij. dijak na italijanskih stanovalcev
Goriška gimnazija	196	765 goriških Slov.	135	437 ital. Italijanov
Tržaška gimnazija	38	1.631 tržaških "	323	114 tržaš. "
Isterska gimnazija	33	5.757 isterskih "	199	276 ister. "

Jako zanimivo je tudi, kako se je po posameznih gimnazijah brez ozirno število dijakov množilo ali zmanjševalo in kako so bili po narodnosti ločeni. Sledeči pregled naj na podlagi kazala 2. kaže dotične razmere Goriške gimnazije.

Leta	od vseh dijakov je bilo	
	Slovencev	Italijanov
	v odstotkih (%)	
1852	53.3	42.1
1853	56.6	39.9
1854	53.3	38.6
1855	52.4	40.8
1856	52.3	39.2
1857	54.05	40.08
1858	55.6	38.7
1859	55.2	38.5
1860	53.9	38.5
1861	53.6	39.8
1862	51.9	39.3
1863	55.2	35.3
1864	54.07	35.3
1865	53.07	37.3
1866	53.9	38.6
1867	52.8	36.3

Iz tega kazala se vidi, da so Italijani leta 1852 primeroma z naslednjimi leti Italijani najpogostejši, namreč 421 izmed vseh učencev. Po rečenem letu niso nikoli več dosegli teh razmer, ampak njih ozirno število je brez posebnega omahovanja vedno pojemalo in l. 1867 znašalo komaj 36.3%. Pri tej priliki naj tudi omenim, da pri številjenju nisem nikoli ločil Furlanov, Italijanov; kajti nespametna se mi zdi vladina modrost, ki šteje Furlane in Italijane k različnim narodoma, kakor je še bolj nespametno onkraj planin, da loči koroške Slovence od štajerskih, kranjskih itd. Povsodi — tu kakor tam — jo upitevata tista politika, ki se ravna po razjunitnem načelu: divide et impera. Zato me poleg v resnici znanstvenih zgodovinskih kakor jezikoslovniških preiskav ni oslepil nek ministerski dopis (18/11. 1864, štev. 7716), Primorskim šolam določen, ki tirja, da naj se v statističnih pregledih ločijo Furlani od Italijanov, kajti oni so „nek poseben keltoovski narod! Kako vesel in hvaležen bi bil slavni Dieffenbach, ko bi mu bilo naše preslavno ministerstvo za njegovo „Völkerkunde“ še o pravem času poslalo „znanstvene preiskave najimenitnejših učenjakov“, ki so v „Furlanah zasledili prave Kelte“. Tudi različna uradna sporočila pričajo, da se v najvišjih vladnih krogih nikakor ne vjemajo v tem, zato jih najbolj javnišna dunajska razkazala nikakor ne ločijo. K vsemu temu so že lanske „Novice“ omenile, kako nedosledno se loči narodnost, če izmed dveh bratov štejejo jednega k Furlanom, drugega k Italijanom! Kterega mika vedeti, kako se občno-italijanska zavest med furlanskimi dijaki zbujata in razvija, vedi primerja 2. tabele dijake, Italijane in Furlane med seboj! (D. d.)

Proklamacija narodu srbskemu.

Bratje!

Velika narodna skupščina pozvana vsled mučeniške smrti našega kneza Mihajla Obrenoviča je v svojem denšnjem zboru enoglasno izrekla, da pride na izpraznjeni srbski prestol po pravu nasledstva za kneza srbskega Milan Obrenovič, kot knez nasledni in četrti plemena Obrenovičev.

Ker pa knez Milan še ni polnoleten, odločila se je narodna skupščina po osnovi zakona o nasledstvu srbskega prestola od 20. oktobra 1859, da izvoli tri osebe, ktere bodo izvrševale kneževsko oblast, in po sklepu skupščine zadela je volite nas podpisane.

Bratje, mi smo že v rako vzeli kneževsko oblast in prisegli Bogu, ter skupščini narodni, da bomo vestno in verno vršili svoje dolžnosti na korist očetnjave in naroda našega, da se hočemo varovati vsega, kar bi protivilo naši vesti in zakonom deželnim ali koristi in pravicam Srbije in kneza srbskega Milana M. Obrenoviča; svečano smo obljubili, da hočemo skrbno paziti, da tudi vsak Srb spoštuje zakone deželne in se po njih ravna; obljubili smo, da hočemo verno vladati ohraniti mlademu našemu knezu Milanu, kteremu smo ob jednom zvestobo prisegli.

Bratje, kakor je narod srbski navdušen podaljšal dinastijo Obrenovičev, tako nam bode za čas, dokler bomo izvrševali kneževsko oblast, sveta dolžnost, da nadaljujemo rodoljubne namere kneza Mihajla.

Njegovi modrosti in njegovemu trudu se je obneslo, da je pridobil naši zemlji znamenitih dobrot političnih. Navdušeni za njegovo veliko misel,

ktera nam je dobro znana, hočemo popolnoma hoditi po njegovi poti in neomahljivo nadaljevati njegove namere.

Ravno tako bomo neprenehoma na to pazili, da bode res zakon najviša volja v Srbiji, kakor je to knez Mihajlo svečano izrekel in vsikdar skrbel, da se uredniki ta vzvišena misel.

Razvolj narodevsi moči je bil med najsvobedejšimi naloga, kar si jih je bil Mihajla postavil. Mi se bomo trudili, da poosebno moč narodovo ne le ohranimo na oni stopnji, na katero jo je postavil najprvi vojnič, ampak hočemo tudi delati, da jo še razvijemo, kakor to čas tirja.

Za kratke vlade kneza Mihajla je prišla Srbija do znatnega gmetnega razvoja, a ostaja nam še mnogo posla. Naša najživejša skrb bo, da se po okoliščinah naše dežele nič ne opusti, kar stavi sedanji napredovalni svet med pogoje potrebne razvoju narodnega blagostanja.

Naše ustanove imajo neprilичnosti, ktere je sam knez Mihajlo skušal popraviti ali spremeniti, kar bi bil knez gotovo dovolj, ko bi nam ga zelobna roka ne bila odtegnila. Mi hočemo tudi na tem polju pripomoči, da doženemo njegove namere in pričnemo zboljševanje, kakoršne zahteva čas in okoliščine. Lotiti se hočemo dela vsestransko in premišljeno. Srbijo je zadela velika zguba, a ni je treba obupati: iz plemenite krvi kneza Mihajla se bo povzdignila nova Srbija.

V čestih dogovorih med vlado in narodom se bomo trudili, da v imenu božjem premagamo težave, ki se nam bodo nasproti stavile. Ali ni dovoljna samo dobra volja vladina, niti je dovoljen ves njen trud; k srečnemu uspehu naših namér je potrebna tudi rodoljubna podpora vsega naroda. Naj toraj vsak Srb vestno spolnuje dolžnosti, ki ga čakajo v njegovem krogu, kakor Vas tudi mi zagotvujemo, da bomo svoje dolžnosti najvestnejše spolnovali. Med nami ni več kneza Mihajla in njegove velike avtoriteke, toraj je le po slogi med vlado in narodom mogoče žive ohraniti namere velicega pokojnika.

V teških okoliščinah, v ktere je Srbijo iznenadoma spravila njegova smrt, pokazal je srbski narod po svojem modrem in resnem vedenju politično zveličanje, ktera nas je rešila nereda in razpada. Ne zapuščajmo tega pota, ako deželi in sebi dobro želimo; samo naši neprijatelji bi mogli želiti, da bi nas videli na drugi poti.

Ker nam je red pogojev vsacemu društvenemu obstanku in napredku, ne bomo nobenega postavnega sredstva opustili, da napravimo deželi blagoslov pokoja. Zato naj vsakdo, ki bi skušal neredi napravljati ali na narodu proglašeno novo stanje rušiti, že za naprej vé, da se bo nad njim razlila vsa strogost novavina. Kedar vrta, bode vedeli nametniki kneževske oblasti rabiiti vso energijo, da neoskruten ohranijo biser, ktere gajim je narod zaupal.

Vsi državni služabniki se potrjujejo v svojih službah, posamezne premembe pa, kterih bo treba, godile se bodo v postavnih mejah.

Deželnim oblastnim pripravljamo, da naj hodijo vrše svoje dolžnosti po naznamovani poti in vodilju, največjo svojo skrb na to obračaje, da se ohrani red in sloga v narodu.

Kakor so se ob slogi med vlado in narodom razbile dalénje namere onih zločincev, ki so hoteli Srbijo propadu izročiti, ravno tako bo pod ščitom iste sloge mladi odrastek Obrenovičev raste in postal močno steblo, kteri bo ves narod srbski zveličavno varoval.

Živel naš mladi knez, živel Milan M. Obrenovič IV.

V Topčideru 2. julija 1868.

Namestniki kneževske oblasti

Blaznavac, Ristič, Gavrilovič.

Dopisi.

Od tminsko-beneške meje 7. julija. [Izv. dop.]* Pri vsem prebitem davku, ktere ga smo do zdaj plačevali in ki bo odsihmal poskočil do neprenske visočine, se vendar že od nekaj znanemarja naš tminski kraj goriško-beneškega primorja. Ena edina vožnja cesta pelje za Gorice na Predil, ktera spaja Goriško in Koroško kronovino; še to se neki v sedanji stan spravili Francozi. Z našimi slovenskimi brati na Kranjskem, nimamo nobenega občenja, ker nimamo nobene posredne vožnje poti na Kranjsko, od ktere smo tako rekoč odcepljeni. Vrli Crkljani so se že pred 3 leti zdelovana Kranjsko in Goriško vezajoče ceste resno lotili, in svoj odkazan jim cestni oddelek prav lepo po ravnini poleg reke Idrije, do meje tminskega okraja dovršili, in tudi po tminskem okraji bi šla po ravnini poleg Idrije do sočke ceste. Ali tminski predstojnik, ki je po sijajnih žalibog presrečnih dopisih ranjcega „Slovenca“ dobro po Sloveniji znan, da tako ljubezljivo in po očetovsko (?) za blagostanje njemu izročene kraja in slov. ljudstva skrbi, delal je in menda še dela. — Ljudje si razne pripovedujejo — zakaj — overe, da se ta za občenje s Kranjsko kronovino potreba cesta še sedaj po tminskem okraji ni delati pričela. Ako bi bili tiste denarje, kteri so se potrošili za neko drugo mnogo manj ali nič važno kratko pa silno drago cesto od Tmina do Podmelca po goratem in peščenem kraji izpeljano, obrnili na tisto do meje crkljanskega okraja, bila bi tista z majhno enerziijo, robotami in neznanimi stroški že lahko kolikor toliko dogotovljena. Tako smo pa tam, kjer smo bili še v srednjem veku. Pri tacem ravnanji ni čuda, če se zaupanje do vlade in njenih nenarodnih uradnikov bolj in bolj pogublja; svet vidi da se plačanega davka pičlo malo za posamezne okraje porabi. — Slovenski narod je, kakor drugod, tako tudi v Primorju le še malo, rekel toliko kot nobenega ploda niti od navidezne Šmerlingove, niti od sedajne dualistične ustave okuhati dobil; tedaj še komaj vé, da smo prešli iz absolutizma v ustavno dobo. Vsaka sprememba se le po njenih posledicah ali produkcijsko spozna. Vse gré namreč pri nas še staro pot. Uradniki, kteri so tu zaradi naroda, ne pa narod zaradi njih, malo se menijo za narod; kajti tu pri nas v Primorju (z neznanimi izjemami) uradujejo, kakor popred, v nem-

* Obljubljena prosimo!

skem ali laškem jeziku, kakor jim je drago, ali kakor so kojemu jeziku bolj kós. §. 19. jim mora sicer znan biti, pa ne vprašajo zanj, kakor tudi Turki ne za hatahamajum in hatišerif in druge v prid krščanom izdane fermane. Za zdaj §. 19. le v državnemu zakonika „figurira“. Kakošen plačilni nalog še pošilja minska uradnja, večih dopisov pa Bog vari! Dva uradnika sta sicer slovenskemu jeziku kos v besedi in pisavi, ter se pri priliki pokazeta, da slovenski jezik ljubita. Jednemu teh dveh, občeljubljenemu žl. g. Premersteinu gre hvala, da kot bilježnik večkrat veča in manjša pisma vsake vrste po slovensko in prav dobro slovnično spisuje. Vidi se, kaj čini rodoljubje in marljivost; on je namreč še iz stare šole, pa iz ljubezni do svojega naroda se je naučil njegovega milega jezika, da ga more rabiti ustno in pismeno. Da bi nam slavna vlada hotla le mnogo takih mož po dragi Sloveniji poslati. Jaz menim, da vlada, ki ima z državnim zborom zakonarstvo v svoji oblasti, morala bi tudi kot najvišja izvršilna oblast nad izvrševanjem od nje in državnega zbora izdanih zakonov skrbno čuvati, ter take uradnike poiskati in po slovenskih uradnjih pošiljati, ki so k spolnovanju 19 §. sposobni, ali pa jim rok odločiti, do kterege se imajo ustno in pismeno v slovenskem jeziku izuriti. Sicer bo ostala vsa ravnopravnost slov. jezika v šoli in vradih do sodnjega dné le na papirji, kakor se tudi na turškem godi. Brez slovenskega uradovanja in slovenskih šol, pa je vsa tudi naj boljša, ako bi bila tudi anglejska ali belgiška ustava za naš narod puhla in brez najmanjšega prida, dokler mu je v šoli in v uradu jezik zavezan. Dokler se jezična ravnopravnost našemu narodu ne vresniči, ostane suženj na lastni zemlji, in v lastni hiši ptujem življenju, pri nas v Primorji laškemu in nemškemu služuč. Posebno bi morala naša vlada vedeti, kako da se „italianissimam“ po našem slov. primorji sline cedé, in da je ta reč javna skrivnost. Razne demonstracije, ki se včasih in že od nekaj let sem po slovenski Gorici godé, moralo bi jo do spoznanja dovesti, da laščino čez njene naravne meje podpirati je toliko kot gada na lastnih prsih gojiti. Ker se po Primorji tudiv slovenskih okrajih zraven nemškega tako zelo tudi laškega uraduje, ni čuda, da menijo sosedni Lahi, da vse Primorje še h Italiji spada ker je laškemu jeziku kos. (D. d.)

Iz Dunaja. H. G. [Izv. dop.] Liberalnost je pač lepa beseda, še lepši pak je njen pomen. Človeka mora žalost obhajati, če vidi, kako se pri nas v Avstriji le preveč čudovite srake kinčijo s tem pavovim perjem. Da stranka, ki je zdaj na krmilu pri nas, in katero mi, če tudi proti volji po svojih poslancih podpiramo, v istini ni liberalna, pričra postopanje njenih uradnih orodij na Češkem in bati se je, da bode oko obrnila iz Prage še kam drugam po slovanski opoziciji. Kakor se „Wandererju“ iz Prage telegrafuje, imel je minister Herbst z višimi sodnijskimi uradniki in birokrati v Pragi daljše posvetovanje, v katerem se je sklenilo: pred razpisom direktnih volitev v državni zbor vse češke, in v nemškem jeziku izhajajoče federalistične liste za vsaj tri mesece ustaviti in tudi zabraniti, da se namestu teh novi izdajajo, ako bi utegnili videti se kakor nadeljevanje onih. Ravno tako bi se imelo prepovedati tiskanje priporočil kandidator. Nova in stara „Pr.“ sti videti zadovoljni s tem, da se kaj takega izvrši. Le „Wanderer“ med večimi listi še najpošteniji, govori v svojej denašnji številki nekaj poštenih besedi zoper svojo lastno „liberalno“ stranko. „Napravlja se — pravi v uvodnem članku — zoper Čeha tiskovno preganjanje, in kratkovidni del liberalne stranke temu rokopleska, — katero spominja divjanja Šmerlingovih kretatur zoper tadanjo nentralistično opozicijo. Obsodbe na več mesečen zapor, izgube na kavicji z več tisoč glđ, so na dnevnem redu, zatrete tega in onega opozicijskega žurnala se ima pričakovati. To so razmere, ktere smo pod vladanjem vseh avstrijskih ministerstev doživeli — edino Belkredijevo izvzemši, kteremu se priznanje ne more odreči, da je bilo v tiskovnih rečeh najliberalneje v Avstriji.

Kar se denes na Češkem godi zaméčemo, kakor največo napako liberalnega ministerstva. Baš zdanje ministerstvo bi imelo tisoč vzrokov izbiréno biti v odbijanji in kaznovanji tiskovnih pregreskov. Kajti ne glede liberalnega pota, po kterem se hvali hoditi, vidijo se take tiskovne pravde, kakor se zdaj v Avstriji godé, kot največa satira, ktera bi se dala pisati o naših osnovnih zakonih. Te izgovarjaje enake pravice za vse. Bolje bi se to imenovalo velikanska zmešnjava pravnih pojmov. . . . Telegram (iz Prage) nas podučuje, da hoče parlamentarna vlada ves svoj mučevalni aparat obracati zoper opozicijske časopise in tako razdeti vsako zdravo državno življenje“.

Tako piše „Wanderer“, ki sam pravi, da je prijatelj zdanjega ministerstva.

Politični razgled.

Vojno ministerstvo je dovolilo, da smejo vojaki 4. in 5. bataljonov, razun onih v Dalmaciji, pomagati kmetom pri žetvi. Gospodarji se imajo le do dotičnih vojaških poveljnikov obrniti in se ž njimi zavoljo plače (dne) pobotati, pa dobodo vojakov na 10—14 dni za delo.

Dodelana in potrjena je pogodba med Italijo in Avstrijo, po kateri se ima avstrijskem nadvojvodom izgubljeno zasebno premoženje zopet povrniti. Italijanska vlada je že izplačala ves denar z zamudnimi obresti vred (2 milj. L.) avstrijskemu poslancu v Florenci.

Dunajski listi prav nespoštljivo govoré o češkem potovanji k Husovi svečanosti v Kostnico, kakor da bi Čehom Husa zavidali. Vendar je šlo tudi iz Dunaja nekaj popotnikov ravno tje, pa samo zato, da bi Čeha opazovali in pa skušali napraviti mali ali veči škandal, kateri bi bil Čehom v nečast. Iz Dunaja so si tudi prizadevali razdražiti Kostniške meščane proti popotnikom.

Minister Giskra želi, da bi ga Dunajsko mesto volilo v deželni zbor namesto vmrlega dr. Mühlfelda.

Iz mnogo mest se oglašajo protesti proti papeževemu nagovoru.

Ni dolgo tega, kar je bil gr. Clam-Martinec zavrnil dunajsko časni karstvo, ki je bilo po svoji iznajdbi razneslo razgovor med njim in cesarjem. Razglašanje enasih ravno tako malo resničnih razgovorov zato ni potihnilo in posebno je vedela „D. Allg. Ztg.“ obširno praviti, kaj so se pogovarjali češki voditelji z g. Beustom, kateri jim je po teh iz „merodajnih“ ogerskih krogov izvirajočih razjasnilnih rekel, da bi si Ruska ne hotela Česke prisvojiti, ko bi Avstrija razpadla. V 187. br. „Polit.“ naznanjata zdaj gg. Rieger in Palacky, da je dotični razglas zelo nepopolen in da pripoveduje reči, o kterih se ni nikdar govorilo. Češka rodoljuba nočeta sicer razglaša od pike do pike ometavati, da bi se ne zdelo, da se je to res govorilo, o čemur bi onadva zdaj molčala. Določno pa odgovarjata na podtiklje, da bi se bila kedaj na zvonajne pomoč sklicavala ter obžalovala, če bi si rez Rusija ne osvojala Česke, ko bi Avstrija nehala biti. „Kjerkoli smo občevali s političnimi osebami, tako govorita, bodisi v Peterburgu ali v Parizu, povsodi smo izrekli svoje prepričanje, da bi nam zveza češke krone z velemočjo Avstrijo, ako bi se slednja osnovala na federalistični podlagi, najbolj varovala našo politično in jezikovo individualnost; mi tudi nismo nikjer tajili, da našega naroda po njegovem popolnem prerodu nikakor ni volja, brezimeno izgubiti se v kakej ravno tako brezimeni državni osnovi. Kjer je bilo treba, smo tudi izrekli svoje prepričanje, da se naš narod ne bo zadovolil s kako siromaško samoupravo, ampak da se bo do slednjega moža in trenutka z vsemi postavnimi sredstvi in potrebnimi žrtvami bojeval za to, da si v zvezi z Avstrijo kot politična in državopravna celota sam dela svojo osodo in svoje postave v vseh zadevah, čijih skupnost ni neobhodno potrebna za edinstvo in veljavo avstrijsko.“ — „Nehvaležni ali bojazljivi in nespametni pa bi morali biti, ko bi hoteli svoje simpatije do sorodnega velicega in nadepolnega ruskega naroda zatajiti zavoljo upitja naših nasprotnikov. Z rusko vlado nismo ni tako ni tako obravnavali, celo pa nismo imeli ž njo obravnave, pri kateri bi se bile nanašali na razpad naše države, ali ktera bi mogla našo vdanost omadeževati. Vendar pa nam je znano, da Rusija nikakor ne misli osvojiti si Česko, toraj bi nas s tem potrdilom g. Beust nikdar osupniti ni mogel.“

Deželni poslanec in vrednik češkega časopisa „Hlas“ je krivega spoznan zločina zavoljo kalenja javnega miru, in je obojen na 3 mesece ječe; kavicje mu zapade 3000 gl. Če bo še kaj dalje tako šlo, v kratkem bo praška blagajnica za uboge naj bogatejši denarni zavod, ker mu vse te izgubljene kavicje pripadajo.

„N. f. P.“ sliši iz Prage, da se bo mestna policija zmanjšala in zopet vpeljala državna policija.

Praški župan dr. Klauzy je v dvojnem poslu na Dunaji: 1. prosi 600.000 posojila iz drž. blagajnice, s kterimi bi srenja zidala veliko kasarno znanj mesta, ko bi se smeje manjše kasarne po mestu opustiti; tej prošnji se bo menda privolilo; 2. naznanja vladi ponudbo čeških srenj, ktere hočejo med seboj v prodajo namenjeno grajščino Zbirov nakupiti. Grajščina ima 42.000 oral gojzda. To jim kakor je slišati ne bo obveljalo ker je vlada grajščino že nekemu družemu obljubila.

Na Ogerskem se nadeluje pot do sporazumljenja s Slovani in je resnično, da je Deak v regnikolarni deputaciji posebno pri finančnem vprašanji Hrvaško zagovarjal. Porazumljenje s hrvaško regnikolarno deputacijo bo skoraj dognano, in že se pripoveduje, da bo stopil gr. Lad. Pejačević v ogersko ministerstvo za hrvaške zadeve. — Posvetovanje o bramovski postavi v Pešti krepko napreduje, vendar se je osnova toliko spremenila, da bo treba novih dogovorov med ministri.

Z ozirom za vladine stroge naredbe proti češkemu časnikarstvu, o kateri nam poročá naš dunajski dopisnik, pravi „Pol.“: Ljudstvo bo volilo, izvoljeni pa ne pojdejo v drž. zbor. Mesto časnikov bomo našli pri volitvah stotero sredstev, da se bo vršilo vse v najboljem redu in po naših željah.

Po službenih poročilih iz Pešte so deli Trifkoviča, tajnika knjeza Karažorževiča, v zapor, knjeza samega pa uradi opazujejo.

Velika knjeginja Aleksandrova, soproga velicega knjeza Konstantina je prišla s svojimi sinovi na Dunaj in se podala v Schönbrunn.

Iz Belegagrada se piše „Zuk.“: S stotnikom Nenadovičem se ima ob jednom vstreliti še drug častnik, ki je bil tudi pri zaroti vdeležen in je zdaj k smrti obojen“. Število sumljivih bolj in bolj raste, zadnje dni so jih zopet nekoliko zaprli, med temi 2 uradnika, katerih eden je v rodu s Karažorževičem.

Na Španskem se snuje nova revolucija; zapletenih je v punt več generalov, kterih so že nekoliko priprli.

Po laških listih se govori o novi italijansko-pruski pogodbi, ktera po „Bulletin intern.“ določuje, da se ima Italiji prepustiti Trst in Istra, mislilo se je neki celo na južne Tirole. „Corr. It.“ trdi, da se je vse, kar se govori o tej pogodbi, razneslo iz Pariza, da bi se le Avstrija tem bolj Francije oklenila.

Zopet se govori, da se imajo letos sniti pruski kralj, ruski car in Napoleon III.

Mlad človek,

22 let star, ki je zdelal pet latinskih šol, govori in piše s slovenski, hrvaški, srbski in nemški jezik, ima izvrsten rokopic, želi za pisarja priti h kakemu odvetniku ali notarju. Tudi drugo pripravno službo bi rad prevzel. Pobljznje se izve pri Antonu Rostman-u, hišniku mariborske duhovnišnice.

Dunajska borza od 10. julija.

5% metalike 58 fl. 50 kr.	Kreditne akcije 208 fl. — kr.
5% metalike z obresti v maji in nov. 59 fl. 10 London 113 fl. 70 kr.	Srebro 111 fl. — kr.
5% narod. posojilo 63 fl. 40 kr.	Cekini 5 fl. 37 ¹ / ₂ kr.
1860 drž. posojilo 87 fl. 90 kr.	
Akcije narod. banke 746 fl. — kr.	